

Dönem : 22

Yasama Yılı : 2

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 413)

Astronotların Kurtarılması, Astronotların ve Uzaya Fırlatılmış Olan Araçların Geri Verilmeleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışışleri Komisyonu Raporu (1/733)

Not : Tasarı Başkanlıkça, Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji ile Dışışleri komisyonlarına havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

31.12.2003

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-783/5930

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 25.12.2003 tarihinde kararlaştırılan “Astronotların Kurtarılması, Astronotların ve Uzaya Fırlatılmış Olan Araçların Geri Verilmeleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GEREKÇE

Ülkemizin, uzayın barışçı amaçlarla kullanımı alanında son yıllarda önemli mesafe katetmesine rağmen, konuyla ilgili uluslararası sözleşmelerin ve anlaşmaların bazılarında taraf olmamasının uzayla ilgili faaliyetler konusunda yarattığı güçlükleri gidermek amacıyla söz konusu sözleşmelere ve anlaşmalara taraf olunması hususunda ilgili makamlarımızla görüş birliğine varılmıştır.

Öte yandan, söz konusu uluslararası sözleşme ve anlaşmalara taraf olunması, kuruluş çalışmaları son safhasında bulunan Türk Uzay Kurumunun faaliyetlerinin etkinliği ve uzayla ilgili faaliyetlerin uluslararası hukukî bir zemine oturtulabilmesi açısından da önem taşımaktadır.

Ülkemizin uzay alanındaki faaliyetleri her geçen gün artmaktadır. Halen uzayda dört uydumuz bulunmaktadır. Türk Uzay Kurumunun kurulması ve altyapının oluşturulması ile birlikte, 10-15 yıl içerisinde uzayda daha fazla uydumuzun olacağı ve bir Türk Astronotun yetiştirilebileceği de gözönüne alındığında, bu anlaşma, ülkemizin menfaatlerinin ve hukuksal haklarının korunması bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca, uzaya fırlatılan her araç, fırlatan ülkenin/ülkelerin toprak parçası olarak kabul edildiğinden, bu anlaşma ile, uzaya fırlattığımız araçlar ile ilgili haklarımızın ve yükümlülüklerimizin belirlenmesi de sağlanacaktır.

Dışişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışişleri Komisyonu

16.4.2004

Esas No. : 1/733

Karar No. : 202

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Astronotların Kurtarılması, Astronotların ve Uzaya Fırlatılmış Olan Araçların Geri Verilmeleri Hakkında Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı, Komisyonumuzun 15 Nisan 2004 tarihli 34 üncü toplantısında Dışişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı temsilcileri ile Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Başkanlığı yetkililerinin katılımıyla görüşülmüştür.

Her geçen gün uzay alanındaki faaliyetleri artan ülkemizin, kuruluş çalışmaları son safhasında bulunan Türk Uzay Kurumunun etkinliği, uzayla ilgili faaliyetlerin uluslararası hukukî bir zemine oturtulabilmesi açısından taraf olunmasında yarar görülen Anlaşma Komisyonumuzca benimsenmiş ve Tasarı aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Mehmet Dülger</i>	<i>Hüseyin Kansu</i>	<i>Eyyüp Sanay</i>
Antalya	İstanbul	Ankara
Kâtip	Üye	Üye
<i>A. Müfit Yetkin</i>	<i>Mehmet Özyol</i>	<i>Nur Doğan Topaloğlu</i>
Şanlıurfa	Adıyaman	Ankara
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Güner</i>	<i>Mustafa Dündar</i>	<i>V. Haşim Oral</i>
Bolu	Bursa	Denizli
Üye	Üye	Üye
<i>M. İhsan Arslan</i>	<i>Abdülbaki Türkoğlu</i>	<i>Mehmet Eraslan</i>
Diyarbakır	Elazığ	Hatay
Üye	Üye	Üye
<i>Halil Akyüz</i>	<i>Mehmet B. Denizolgun</i>	<i>Şükrü Mustafa Elekdağ</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Onur Öymen</i>	<i>Fikret Ünlü</i>	<i>Ufuk Özkan</i>
İstanbul	Karaman	Manisa
Üye	Üye	Üye
<i>Hasan Ören</i>	<i>Nihat Eri</i>	<i>Osman Seyfi</i>
Manisa	Mardin	Nevşehir
Üye	Üye	Üye
<i>Süleyman Gündüz</i>	<i>Öner Ergenç</i>	<i>Emin Koç</i>
Sakarya	Siirt	Yozgat

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

ASTRONOTLARIN KURTARILMASI, ASTRONOTLARIN VE UZAYA FIRLATILMIŞ OLAN ARAÇLARIN GERİ VERİLMELERİ HAKKINDA ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. - Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 19 Aralık 1967 tarihli ve 2345 sayılı Kararı ile kabul edilen ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından 1968 yılında imzalanan "Astronotların Kurtarılması, Astronotların ve Uzaya Fır-latılmış Olan Araçların Geri Verilmeleri Hak-kında Anlaşma"nın beyanda bulunulmak suretiyle onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd.

A. Gül

Devlet Bakanı

B. Atalay

Devlet Bakanı

G. Akşit

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Millî Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı V.

M. H. Güler

Sanayi ve Ticaret Bakanı V.

C. Çiçek

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

A. Şener

Devlet Bakanı

A. Babacan

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

İçişleri Bakanı

A. Aksu

Bayındırlık ve İskân Bakanı

Z. Ergezen

Tarım ve Köyişleri Bakanı

S. Güçlü

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Çevre ve Orman Bakanı

O. Pepe

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN

KABUL ETTİĞİ METİN

ASTRONOTLARIN KURTARILMASI, ASTRONOTLARIN VE UZAYA FIRLATILMIŞ OLAN ARAÇLARIN GERİ VERİLMELERİ HAKKINDA ANLAŞMANIN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. - Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. - Tasarının 2 nci maddesi

Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. - Tasarının 3 üncü maddesi

Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

M. A. Şahin

Devlet Bakanı

M. Aydın

Adalet Bakanı

C. Çiçek

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

M. Başesgioğlu

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Mumcu

**ASTRONOTLARIN KURTARILMASI,
ASTRONOTLARIN VE UZAYA FIRLATILMIŞ OLAN ARAÇLARIN
GERİ VERİLMELERİ HAKKINDA ANLAŞMA**

Âkit Taraflar,

Kaza, tehlikeli durum veya zorunlu iniş hallerinde, astronotlara mümkün olan her türlü yardımın yapılmasını, astronotların derhal ve güvenlik içerisinde dönüşlerinin sağlanmasını ve uzaya fırlatılmış araçların geri verilmelerini öngören Ay ve Diğer Gök Cisimleri Dahil, Uzayın Keşfi ve Kullanılmasında Devletlerin Faaliyetlerini Yöneten İlkeler Hakkında Anlaşma'nın büyük önemini kaydederek,

Bu yükümlülükleri geliştirmeyi ve bunlara daha somut anlam vermeyi arzu ederek,

Uzayın barışçı amaçlarla keşfi ve kullanılması konusunda uluslararası işbirliğini geliştirmeyi isteyerek,

İnsancıl düşüncelerden hareketle,

Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmışlardır:

MADDE 1

Bir uzay aracı mürettebatının kazaya uğradığını veya tehlikeli durumda bulunduğunu veya egemenliği altındaki bir ülkeye veya açık denize veya hiçbir Devletin egemenliği altında olmayan herhangi bir yere zorunlu veya istek dışı bir iniş yaptığı yolunda bilgi alan veya bunu saptayan her Âkit Taraf,

a. Fırlatan makamı haberdar eder veya fırlatan makamı belirleyemez ve kendisiyle hemen iletişim kuramazsa, elinde bulunan her türlü uygun haberleşme aracı ile derhal kamuya yönelik bir açıklama yapar,

b. Bu bilgiden gecikmeksizin, elinde bulunan her türlü uygun haberleşme aracı ile yayması için Birleşmiş Milletler Genel Sekreterini haberdar eder.

MADDE 2

Kaza, tehlikeli durum, acil veya istek dışı iniş sonucunda, bir uzay aracı mürettebatının Âkit Taraflardan birisinin egemenliği altındaki bir bölgeye inmesi halinde, bu Âkit Taraf, derhal kurtarılmalarını ve kendilerine gerekli her türlü yardımın yapılmasını sağlamak üzere mümkün olan bütün tedbirleri alacaktır. Âkit Taraf, aldığı tedbirlerden ve bunların sonuçlarından, fırlatan makamı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterini haberdar edecektir. Eğer fırlatan makamın yardımı, acil bir kurtarmayı kolaylaştırabiliyor veya arama ve kurtarma çalışmalarının etkinliğine kayda değer derecede katkıda bulunabiliyor ise, fırlatan makam söz konusu arama ve kurtarma işlemlerinin etkinlikle sürdürülmesi amacıyla, Âkit Taraf ile işbirliğinde bulunur. Bu çalışmalar, fırlatan makam ile yakın ve sürekli bir danışma içerisinde hareket edecek olan Âkit Tarafın yönetimi ve kontrolü altında yapılır.

MADDE 3

Eğer bir uzay aracı mürettebatının açık denize veya bir Devlet egemenliği altında bulunmayan bir yere indiği bilgisi alınır veya saptanır ise, imkânları uygun olan Âkit Taraflar, gerektiği takdirde, bu mürettebatın hızla kurtarılmasını sağlamak amacıyla, arama ve kurtarma çalışmaları için yardımda bulunurlar. Bu Âkit Taraflar, atmakta oldukları adımlardan ve bunların sonuçlarından fırlatan makamı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ni haberdar etmelidirler.

MADDE 4

Kaza, tehlikeli durum, acil veya istek dışı iniş sonucunda bir uzay aracı mürettebatının, Âkit Taraflardan birisinin egemenliği altında bulunan bir bölgeye inmesi veya açık denizde veya bir Dev-

let egemenliği altında olmayan diğer bir yerde bulunmaları halinde bunlar, derhal ve güvenlik içerisinde fırlatan makamın temsilcilerine teslim edilirler.

MADDE 5

1. Bir uzay aracının veya bunu oluşturan parçaların, Yeryüzünde kendi egemenliği altında bulunan bir ülkeye veya açık denize veya bir Devlet egemenliği altında olmayan herhangi bir yere düştüğü bilgisini alan veya saptayan her kit Taraf, fırlatan makamı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ni haberdar eder.

2. Egemenliği altında bulunan bölgede bir uzay aracı veya bunu oluşturan parçalar tespit edilen her kit Taraf, fırlatan makamın isteği üzerine ve talep edilmiş ise bu makamın yardımı ile, araç veya bunu oluşturan parçaları bulup kurtarmak için uygulanabilir bulduğu tedbirleri alır.

3. Fırlatan makamın sınırları dışında bulunan uzaya fırlatılmış araçlar veya bunları oluşturan parçalar, fırlatan makamın talebi üzerine kendisine geri verilecek veya kendisinden istenmesi halinde, bulunanların geri verilmelerinden önce teşhislerini sağlayacak bilgiler fırlatan makamın temsilcilerinin tasarrufuna hazır tutulacaktır.

4. Bu maddenin 2. ve 3. paragrafları hükümlerine bağlı kalmaksızın, egemenliği altındaki bir bölgede bulunan veya başka herhangi bir yerde bulup kurtarmış olduğu bir uzay aracının veya onu oluşturan parçaların, nitelikleri itibariyle, tehlikeli veya zararlı olduklarına inanması için nedenler bulunan her kit Taraf, bundan fırlatan makamı haberdar edecek ve fırlatan makam söz konusu kit Tarafın yönetimi ve kontrolü altında muhtemel zarar tehlikesini ortadan kaldırmak üzere derhal etkin tedbirler alacaktır.

5. Bu maddenin 2. ve 3. paragrafları hükümleri uyarınca, bir uzay aracının veya bunu oluşturan parçaların bulunup kurtarılması ve geri verilmesine ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmesinden doğan masraflar fırlatan makama aittir.

MADDE 6

Bu Anlaşmanın amaçları çerçevesinde "fırlatan makam" teriminden, fırlatmadan sorumlu Devlet veya eğer fırlatmadan bir uluslararası hükümetlerarası kuruluş sorumlu ise, bu kuruluşun bu Anlaşmadan doğan hak ve yükümlülükleri kabul ettiğini bildirmesi ve kuruluşu ye devletlerin çoğunluğunun bu Anlaşmaya ve Ay ve Diğer Gök Cisimleri Dahil, Uzayın Keşif ve Kullanılmasında Devletlerin Faaliyetlerini Yöneten lkeler Hakkında Anlaşmaya taraf olması kaydıyla, bu kuruluş anlaşılır.

MADDE 7

1. Bu Anlaşma bütün Devletlerin imzasına açıktır. Bu Anlaşmayı, bu maddenin 3. paragrafına göre yürürlüğe girmeden önce imzalamamış olan her Devlet, her zaman ona katılabilir.

2. Bu Anlaşma, imzalayan Devletlerin onayına tbi olacaktır. Onay ve katılım belgeleri, işbu metinde Saklayıcı Hükümetler olarak tayin edilmiş bulunan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, Büyük Britanya ve Kuzey rlanda Birleşik Krallığı ve Amerika Birleşik Devletleri Hkmetlerine tevdi olunacaktır.

3. Bu Anlaşma, Anlaşma hükümlerine göre Saklayıcı Hükümetler olarak tayin edilmiş olanlar da dahil olmak üzere, beş Hkmetin onay belgelerini tevdi etmeleri halinde yürürlüğe girecektir.

4. Bu Anlaşmanın, yürürlüğe girmesinden sonra onay veya katılım belgelerini tevdi eden Devletler için Anlaşma, söz konusu onay veya katılım belgelerinin tevdi edildiği tarih itibariyle yürürlüğe girecektir.

5. Saklayıcı Hükümetler, bu Anlaşmayı imzalayan veya bu Anlaşmaya katılan devletleri, Anlaşmayla ilgili her imza tarihi, onay veya katılım belgelerinin tevdi tarihi, yürürlüğe giriş tarihi ve diğer bildirimler konusunda derhal bilgilendirir.

6. Bu Anlaşma, Saklayıcı Hükümetler tarafından, Birleşmiş Milletler Şartı'nın 102. maddesi uyarınca tescil ettirilir.

MADDE 8

Bu Anlaşmaya Taraf her Devlet, Anlaşmada değişiklik yapılmasını önerebilir. Bu değişiklikler, bunları kabul eden Anlaşmaya Taraf her Devlet bakımından Anlaşmaya Taraf Devletlerin çoğunluğunca kabul edildikleri an, daha sonra Anlaşmaya Taraf diğer Devletlerin her biri bakımından, kabul edildikleri tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 9

Bu Anlaşmaya Taraf her Devlet, yürürlüğe girmesinden bir yıl sonra, Saklayıcı Hükümetlere yapacağı yazılı bildirim ile Anlaşmadan çekildiğini bildirebilir. Böyle bir çekilme, bu bildirim alındığı tarihten bir yıl sonra yürürlüğe girer.

MADDE 10

İngilizce, Rusça, Fransızca, İspanyolca ve Çince metinleri aynı derecede geçerli olan bu Anlaşma, Saklayıcı Hükümetlerin arşivlerinde saklanacaktır. Anlaşmanın, usulüne uygun şekilde onaylanmış örnekleri Saklayıcı Hükümetler tarafından, Anlaşmayı imzalayan veya ona katılan Devletlerin Hükümetlerine gönderilecektir.

Yukarıdaki hususları tasdiklen, usulüne uygun şekilde yetkili kılınmış, aşağıda imzası bulunan kişiler işbu Anlaşmayı imzalamışlardır.

Üç nüsha halinde, Londra, Moskova ve Vaşington kentlerinde, bindokuzyüzaltmışsekiz yılının Nisan ayının yirmiikinci gününde yapılmıştır.

BEYAN

Astronotların Kurtarılması, Astronotların ve Uzaya Fırlatılmış olan Araçların Geri Verilmeleri Hakkında Anlaşmanın onaylama sırasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından yapılan beyanın metni

Türkiye Cumhuriyeti, işbu Anlaşmanın hükümlerini yalnızca diplomatik ilişkisi bulunan Taraf Devletlere karşı uygulayacağını beyan eder.

